

Georg Kühlewind Alapítvány

Nyolcvannyolcadik hírlevél

Haszid történetek

88. hírlevél

88. hírlevelünkben haszid történeteket olvashatnak *Georg Kühlewind* fordításában. A válogatás is az ő munkája. Ezeket a fordító *nem kiadásra szánta*, minden bizonnyal csak a maga számára készítette, ami például azon is látszik, ahogy a történetekben szereplő személyek neveit több esetben egyszerűsítette. Ezért a német eredetitől való eltéréseket lábjegyzetekben tüntettem fel. A fordítások közreadásához az örökösök beleegyezését kértem, amihez az érintettek hozzájárultak. Valamennyi történet Martin Buber *Die Erzählungen der Chassidim* (Manesse Verlag, Zürich, 2010; első kiadása 1949-es) című könyvében olvasható a címek mellé írt oldalszámon. Egy történet mellől ez a szám hiányzik, mert egy másik könyvben – Martin Buber: *Góg és Magóg. Haszid krónika* – található, mely sok történetet használ fel, de nem közli őket különállóan. A történetekben van egy többször előforduló fogalom, a *Maggid* szó. Jelentése: *vándortanító*.

Más. A Kláris Kiadó gondozásában magyarul is megjelenik *Böszörményi László: Georg Kühlewind – A Logosz szolgálja* című régvárt könyve. A könyvbemutatóra az *Írók Boltjában* (Budapest, VI. Andrásy út 45) kerül sor

2023. május 9-én 17 órakor,

melyre a Kláris Kiadó és a Georg Kühlewind Alapítvány minden érdeklődőt szeretettel vár.

Fenyő Ervin

*

Martin Buber

Haszid történetek

Fordította: Georg Kühlewind

Tudás [133. old.]

A Baalschem ezt mondta: „Ha nagy bennem a tudás, tudom, hogy a tanítás egyetlen betűje sincs bennem, és egy lépést sem tettem Isten szolgálatában.”

Ezt egy rabbi mondta el egy másik igaznak.¹ Az megkérdezte: »A midrásokban áll: tudáshoz jutottál, mi hiányzik még?« A rabbi² így felelt: »Így van valóban. Ha tudáshoz jutottál, akkor tudod csak, mi az, ami még hiányzik belőled.«

Az eljövendő világ nélkül [133. old.]

Egyszer a Baalschem hangulata oly rossz volt, hogy úgy tűnt neki, nem lehet része az eljövendő világban. Ekkor így szólt magában: „Ha Istent szeretem, minek nekem egy eljövendő világ?”

A tanács határai [151. old.]

A Baalschem tanítványai egy emberről hallottak beszélni, mint egy bölcsről. Egyesek fel akarták keresni, hogy megismerjék tanítását. A mester megengedte; ők azonban megkérdezték: „Miről ismerhetjük meg, hogy valóban igaz ember-e?” „Kérjetek tőle tanácsot – felelte a Baalschem –, mit tegyetek, hogy szentségtelen gondolatok ne zavarjanak titeket a tanulásban és az imádkozásban. Ha tanácsot ad, tudhatjátok, hogy a semmirevalók egyike. Mert az a világban az ember szolgálata halála órájáig, hogy alkalomról alkalomra megküzdjön az idegennel, és alkalomról alkalomra felemelje Isten nevének sajátosságába.”

Ők maguk [128. old.]

A Baalschem így szólt:

„Azt mondjuk: ’Ábrahám Istene, Izsák Istene és Jákob Istene’ és nem mondjuk: ’Ábrahám, Izsák és Jákob Istene’; mert Izsák és Jákob nem Ábrahám kutatására és szolgálatára támaszkodtak, hanem maguk kutatták a teremtő egységét és szolgálatát.”

Amit a száj akar [131. old.]

A Baalschem így szólt: „Ha belső értelmemet Istenre szegezem, hagyom, hogy a szájam azt mondja, amit akar; mert akkor minden szó a felső gyökeréhez kapcsolódik.”

A bűnösöknél [158. old.]

A Baalschem így szólt: »A bűnösöket közel engedem magamhoz, ha nem gőgösek; az írástudókat és büntelenekeket távol tartom magamtól, ha gőgösek. Mert a bűnös, ha tudja, hogy az, és megalázkodik magában, Isten vele van, mert „együtt lakik velük tisztátlanságaik közepette”. De aki tart magára, mert nem kell hordozza a bűn terhét, arról Isten (ahogy a Gemarában áll) ezt mondja: Én és ő – nincs helyünk együtt a világban.«

Szeretet [159. old.]

A Baalschem így szólt egyik tanítványához: „A legkisebbek legkisebbikét, akit csak kigondolsz, jobban szeretem, mint te az egyetlen fiadat.”

¹ [A teljes mondat a német eredetiben:] Dieses Wort des Baalschem berichtete Rabbi Mosche von Kobryn einem andern Zaddik. [Magyarul: A Baalschem-nek ezt a mondását a kobryni Mózes rabbi mesélte egy másik igaznak.]

² [A német eredetiben:] Der Kobryner [magyarul: a kobryni]

A teli imaház [160. old.]

A Baalschem egyszer megállt egy imaház küszöbén, és vonakodott belépni. „Nem tudok bemenni, mondta, hiszen faltól falig és padlótól tetőig tele van tanítással és imával, hol lenne ott még hely nekem?” És mikor látta, hogy a körülállók bámulnak rá és nem értik, hozzátette: „A szavak, amik a tanítók és imádkozók ajkairól jönnek és nem olyan szívből, amely az égre irányul, nem emelkednek a magasba, hanem megtöltik a házat faltól falig és padlótól tetőig.”

A kis kéz [161. old.]

A Baalschem szólt³: „Ó jaj, a világ tele van hatalmas fényekkel és titkokkal, és az ember eltakarja mind a kis kezével.”

Az állatok [163. old.]

Ezt mesélik: „A Baalschem egyszer arra kényszerült, hogy a szombatot a szabad mezőn szentelje meg. Nem messze egy juhnyáj legelt. Amikor az áldást mondta, amely a közeledő menyasszonyi szombatot köszönti, a juhok hátsó lábukra emelkedtek és így maradtak a mester felé fordulva, míg imáját befejezte. Mert míg a Baalschem áhítatát érezte, minden teremtmény őshelyzetében volt, ahogyan Isten trónjánál áll.”

A hasonmás [165. old.]

A Baalschem egyszer megidézte Sammaelt, a démonok urát, hogy valamit elintézzon neki. Az ráüvöltött: „Hogy mersz engem megidézni! Csak háromszor történt ez meg velem, a fa órájában, a borjú órájában, a szentély szétrombolásának órájában.” A Baalschem szólt tanítványainak, hogy homlokukat fedjék föl. Sammael minden homlokon a kép jelét látta, amelyben Isten az embert teremt. Megtette, amit akartak tőle. Mielőtt azonban elment volna, így szólt: „Élő Istennek fiai, engedjétek meg, hogy itt álljak még egy kicsit és homlokotokat nézhessenem.”

Fújd meg a nagy harsonát [168-169. old.]

Egy igaz mesélte: „A szent közösségnek volt egy kis háza a városon kívül, itt szoktak volt összejönni a Baalschem minden tanító beszéde után, hogy beszélhessenek róla. Ismertem a helyet, de sose merészkedtem odamenni, sem velük, sem utánuk; még nagyon fiatal voltam.

Abban az évben, amikor a mester házában voltam, az újév első napján, az örömteli áldás után, a szent Baalschem a 'Fújd meg a nagy harsonát szabadulásunkhoz' imaszakaszról tanított. A tanítóbeszéd után tüstént szobájába ment és bezárkózott, a közösség pedig együtt a városon kívüli házba ment együttesen, és én egyedül maradtam. Akkor gondolataimban megjelent, hogy ma jön el a Messiás, és minden pillanatban erősebb lett ez a kép: most megy végig az úton és mindjárt a városba ér és senki sincs, aki fogadja. És oly nagy volt a kép igazsága lelkemben, hogy nem tudtam mást tenni: kiszaladtam, hogy a közösséget erről értesítsem. Futottam a

³ [A német eredetiben:] Durch Rabbi Nachmann von Bratzlaw ist uns dieser Spruch seines Urgroßvaters, des Baalschemtow, überliefert: [magyarul: Dédapjának, a Baalschemtow-nak ezt a mondását a bratzlawi Nachmann rabbi hagyta ránk]

városon keresztül, és az emberek meg akartak állítani és kérdezni, de nem álltam meg, amíg a közösség házához nem értem. Azt láttam, hogy ott ültek a nagy asztal körül mindnyájan, és látszott, egyiknek sincs ereje, hogy egy szót is szóljon. Ahogy később megtudtam, hogy mindegyikük gondolatában megjelent: a Messiás mindjárt itt lesz. És én sem tudtam mást tenni már: oda ültem közéjük. Így ültünk a nagy asztal körül, míg a második éjszaka csillagai meg nem jelentek az égen. Csak akkor tört le mindenkinél a gondolat; és visszatértünk a városba.

A harmadik kudarc [170-171. old.]

Amikor egyszer az igaz ügy nagy veszélyben volt, a Baalschemnek kinyilatkoztatta az ég, hogy az ellenség erősebb tisztátalan erőkben, mint ő maga szent erőkben, s ezért ha le akarja győzni őket, egy másik ember segítségét kell megnyernie, akit Mosche Pastuch rabbinak, azaz Rabbi Mózes, a pásztornak hívnak. A Baalschem késelem nélkül útra kelt a város felé, amelyet megjelöltek. Amikor ott a keresett után érdeklődött, kiderült, hogy a név viselője, juhász a város előtti hegyekben. Ott megtalálta: a juhok szétszóródtak a lejtőkön, a pásztor azonban, akihöz a Baalschem észrevétlen közel került, egy árok előtt állt, és így beszélt maga elé: 'Szeretett istenem, mit tehetnék érted? Ha juhnyájad volna, legeltetném fizetség nélkül. De mit tehetnék most?' Hirtelen nagy hévvel átugrott az árkon és vissza, ugrott újra meg újra, és kiáltozott: 'Isten kedvéért ugrom, isten kedvéért ugrom.' Akkor megértette a Baalschem, hogy ennek a pásztnak a szolgálata rosszabb az övéénél. Amikor az abbahagyta az ugrálást, odalépett hozzá és szólt: 'Beszédem van veled.' 'Fizetnek a munkámért, nem vesztegethetem az időt', felelt az. 'Épp most ugráltál át az árkon ide-oda' vetette ellen a Baalschem. 'Igaz', felelte az ember, 'de az isten kedvéért volt.' 'Amit mondani akarok', szólt az igaz, 'az is istenért van!' A másik így meghallgatta és figyelt, lángoló lélekkel, ahogyan ugrált. Mindent el kellett mondania a Baalschem-nek. Kezdve attól, amikor a szentély elpusztult; hogy miképpen próbálkoztak a szorongatás óráiban, amikor ezrek szentelték meg isten nevét halálukkal, már kétszer is a nagy művel, és hogy lépett közbe mindkétszer a sátán és megakadályozta, és hogy most van itt a harmadik óra. 'Igen – kiáltott a pásztor –, kiszabadítjuk a szent közösséget a száműzetésből.' 'Van itt olyan hely' – kérdezte a B[aalschem] –, 'ahol meg lehet mártózni a vízben?' 'A hegy lábánál,' felelt a pásztor, 'élő forrás van.' És már rohant a lejtőn lefelé. Az igaz követte, ahogy bírta. Lent megmártóztak a forrásban mindketten, és a B[aalschem] felkészült, hogy a munka titkát elmondja. Közben az égből elterjedt a hír, hogy a Földön siettetni akarják a megváltást, égi hatalmak keltek ellene, a Sátán megerősödött és munkához látott. Tűz hullott a városra, és nemsokára zúgtak a vészharangok. A pásztor – juhaihoz szaladt. 'Hova futsz és miért?' – kérdezte a B[aalschem]. 'A nyáj tulajdonosai biztos megtudták, hogy szétszóródtak a juhok, és most jönnek majd és felelősségre vonnak.' Nem sikerült őt a B[aalschem]-nek visszatartania, és megértette, kinek a keze van a játékban.

A mulasztás [172. old.]

[Mesélik:] „Húsvétkor a korezi rabbi Pinkász a Baalschem-nél volt, és látta, hogy nagyon kimerült.

Az utolsó ünnepnap előtti napon harc volt rabbi Pinkász lelkében, hogy elmenjen a mártózó fürdőbe. Nem ment.

Az ünnep utolsó napján az imában meglátta, hogy a B[aalschem] hamarosan meghal a szakadárrok elleni erőfeszítéseiben. Összeszedte minden erejét az imában, hogy segítsen, de észrevette, hogy semmire nem ment. Ezen nagyon elbúsult, hogy nem ment a mártózó fürdőbe. Ima után megkérdezte a B[aalschem]: 'Voltál tegnap a fürdőben?' 'Nem' – felelte. A B[aalschem] így szólt: 'A történés már megtörtént, és a történés után nincs semmi sem.'"

*A nagy csoda*⁴ [157. old.]

Egy természettudós jött messziről a Baalschem-hez, és így szólt: „A kutatásaim szerint abban az órában, amikor Izrael fiai átkeltek a tengeren, a víznek a természet rendje szerint szét kellett válni. Mi marad akkor a híres csodából?” A B[aalschem] így felelt: „Nem tudod, hogy a természetet Isten teremtette? És úgy teremtette, hogy abban az órában, amikor Izrael fiai átkeltek a tengeren, szét kellett a vizeknek válni. Ez a nagy és híres csoda.”

Az átváltozások világában [161. old.]

A B[aalschem] idejében élt egy ember, aki szigorú önmagtartóztatásban élt, hogy a szent szellemben részesüljön. Erről mondta egyszer a Baalschem: „Az átváltozások világában nevetnek rajta. Mind magasabb és magasabb lépcsőket mutatnak neki és így bolondítják. Ha nem segítenék neki, elveszne.”

A Dnyeszteren át [162. old.]

Egy igaz mesélte: „Amikor a Mester még kisfiú volt, eljött hozzá Siloi Ahia, a próféta, és megtanította az isteni nevek bölcsességére. És mivel még nagyon kicsi volt, vágyott megtudni, mire képes már. Egy napon a vadul áramló Dnyeszterbe dobta övét, mondott egy nevet és átment a vízen. Ezért a tettéért egész életében vezekelt, hogy a foltot jóvá tegye, és ez sikerült. Egyszer ugyanis át kellett kelnie az ismét megáradt folyón, mivel a zsidók gyűlölői kergették és életére törtek; ekkor bedobta az övét a folyóba, és anélkül, hogy bármit mondott volna, átment rajta, semmivel, csak nagy hitével Izrael Istenében.

Áldott, aki szólt [181. old.]

Rabbi Baruchot megkérdezték: „Miért mondjuk 'áldott, aki szólt és a világ meglett', miért nem: 'Áldott, aki a világot teremtette'?”

Így felelt: „Áldjuk istent, hogy világunkat a szóval teremtette és nem a gondolattal, miként más világokat. Mert az igazakat Isten egy gonosz gondolat után ítéli meg, amit magukban hordanak; de hogy állhatna meg a világ lakóinak tömege, ha őket is úgy ítélne meg, és nem csupán ahogy teszi, a kimondott és igazolódott gonosz gondolatért!”

A kétféle világ [[192. old.]

Rabbi Baruch így szólt egyszer: „Milyen jó és világos világ ez, ha nem veszünk el benne; és milyen sötét egy világ, ha elveszünk benne!”

⁴ [A német kiadásban:] *Das berühmte Wunder* (157. oldal) – azaz: *A híres csoda*

Sóhaj [195. old.]

A felesége némán tartotta az éhező, megnémult gyereket. Akkor a Maggid elsőízben fősóhajtott. Rögtön jött a válasz; egy hang így szólt hozzá: „Most elvesztetted részedet az eljövendő világban.” „Jól van” – mondta ő – „a jutalom elveszett, most már igazán kezdhetem a szolgálatot.”

Büntetés [195. old.]

Mikor a Maggid észrevette, hogy ismertté vált a világban, kérte az Istent, adja tudtára, milyen bűnben lett vétkessé.

Az utódlás [196. old.]

Halála előtt megkérdezték a Baalschemet a tanítványai, ki legyen majd helyette a mesterük. Ezt mondta: „Aki megmondja, hogy lehet a büszkeséget leküzdeni, az legyen a vezetőök” A Baalschem halála után elsőnek Rabbi Bärt kérdezték meg: „Hogy lehet a büszkeséget leküzdeni?” Így felelt: „A büszkeség tulajdonsága Istenhez tartozik, ahogy írva van: 'Az Úr a Király, büszkeségbe öltözött'. Ezért nincs rá tanács, hogyan kell ezt a tulajdonságot leküzdeni. Életünk minden napján kell vele küzdenünk.”

Ekkor megtudták, ki lesz az utód.

Közben [200-201. old.]

A Maggid Mesritschből így szólt: „A világ egy dolga sem mehet át egy valóságból egy másikba, ha előbb nem válik semmivé, azaz a közbensőség valóságává. Akkor: semmi és senki sem foghatja föl; mert a semmi fokára érkezett, mintegy a teremtés előttibe. És így lesz új teremtménnyé, tojásból csibévé. A pillanatban, amikor a tojás megsemmisülése befejeződött, és a csibe keletkezése még nem indult meg, ott a Semmi. És ezt hívják a filozófiában őszállapotnak, amit senki fel nem foghat; mert teremtés előtti erő – káosznak hívják. Így van a csírázó mag is: nem kezd el csírázni, mielőtt az a mag szét nem esett a talajban és lényegéből megsemmisül, hogy a semmibe térjen, ami a teremtés előtti fok. És ezt bölcsességnek nevezik, azaz olyan gondolatnak, amelynek nincs kinyilatkoztatása. Aztán ebből lesz a teremtés, ahogy írva van. 'Mindent bölcsességgel alkottál'”.

Az utolsó csoda [201. old.]

A Maggid Mesritschből így szólt: „Az ég és a Föld teremtése a valami kibontása a semmiből, a Felső leszállása az Alul-ba. Az igazak azonban abban a munkájukban, hogy a testiségtől eloldódnak és mindig Istent kutatják, és igazságban látnak, értenek és képzelnek, mintha a semmi lenne, akár a teremtés előtt, valójában a valamit visszaalakítják a semmivé. És ez a csodálatos: alulól fölemelni. Ahogy a Gemara mondja: 'Nagyobb az utolsó csoda, mint az első.'”

Az erős tolvaj [201. old.]

A Maggid Mesritschből így szólt: „Minden zárnak megvan a kulcsa, amely beleillik és nyitja. De vannak erős tolvajok, akik kulcs nélkül ki tudják nyitni: eltörik a zárat. Így a világ minden titka megfelelő elmélyedéssel, amely beleilleszkedik, feltörhető. Isten azonban a tolvajt szereti, aki a zárat feltöri: ez az ember, aki szívét összetöri istenért”.

A tíz alapelv [202. old.]

A Maggid így szólt tanítványához, Rabbi Zuszjához: „A szolgálat tíz alapelvét nem tudom megtanítani neked. De megtanulhatod egy kisgyerektől meg egy tolvajtól.

Három dolgot tanulhatsz a kisgyerektől:

vidám, anélkül, hogy ehhez indokra volna szüksége;
egy pillanatig sem tétlen;
amiben hiányt szenved, erősen tudja kívánni.

Hét dologban lesz tanítód a tolvaj:

szolgálatát éjszaka végzi;
ha egy éjszaka nem éri el, a következőt is erre fordítja;
ő és munkatársai szeretik egymást;
az életét kockáztatja egy csekélységért;
amit zsákmányolt, oly kevésre becsüli, hogy a legkisebb pénzért továbbadja;
verést és kínokat áll ki és fel se veszi;
foglalkozását szereti és nem cserélné el másért.”

Tanítani és tanítás lenni [205. old.]

Rabbi Löb, Sara fia mesélte, a rejtett igaz, aki a folyók folyását követve vándorolt a földön, hogy élők és holtak lelkét megváltsa: „Hogy a Maggidhoz utaztam, nem azért volt, hogy tanítást halljak tőle; csak hogy lássam, hogy bontja ki és fűzi be nemezcipőit.”

Hogyan kell tanítani [205. old.]

A Maggid így szólt egyszer tanítványaihoz: „Megmondom a tanítás legszebb módját. Ne érezd magad egyáltalán, ne légy más, mint fül, amely hallja, amit az Ige világa szól az emberben. Amint elkezded hallani a saját beszédedet, hagyd abba a tanítást.”

A bűnök listája [208. old.]

A kolbischowi rabbi egyszer Mesritsch-ben tartózkodott, és látta, hogy egy idős ember jött a Maggidhoz, és kérte, adjon vezeklésre utasítást a bűneiért. „Menj haza – mondta a Maggid –, írd fel minden bűnödöt egy lapra, és hozd el nekem.” Amikor ez elhozta, csak egy pillantást

vetett rá, és azt mondta: „Menj csak újra haza, rendben van.” Később látta a rabbi, hogy a Maggid olvassa a lapot és minden sornál hangosan felkacag. Ez elkedvetlenítette: hogy lehet bűnökön nevetni! Évekig nem tudott ezen az emléken túljutni, míg csak egyszer a Baalschemtow mondását nem hallotta idézni: „Ismeretes, hogy senki sem követ el bűnt, ha csak a bolondság szelleme meg nem szállja. Mit tesz a bölcs, ha egy bolond jön hozzá? Nevet minden bolondságán, és miközben nevet, a szelídség fuvallata jön a világba, a szigorúság olvad, és ami súlyos volt, könnyű lesz.”

A lélek tanítása [223. old.]

Rabbi Pinkász gyakran idézte a mondást: „Az embert a lelke fogja tanítani”, és megerősítette: „Nincs ember, akit a lelke folytonosan ne tanítana.”

A tanítványok egyszer megkérdezték: „Ha így van, miért nem hallgat az ember a tanításra?”

„Szüntelenül tanít a lélek – mondta a rabbi –, de nem ismételi.”

A trónuson [225. old.]

Rabbi Pinkász így szólt: „Újév napján Isten abban a rejtettségben van, amit úgy hívnak: 'a trónuson ülni', és mindenki láthatja, saját természete szerint, van, aki a sírásban, van, aki imádkozásban, és van, aki dicsőítő énekben.”

A sófár megfűvése előtt [225. old.]

Újév napján egyszer Rabbi Pinkász így szólt a sófárkürt megfűvése előtt: „Minden teremtmény megújul az alvásban, a kövek és a vizek is. És az ember, hogy élete folytonosan megújuljon, mielőtt elalszik, le kell vesse alakját és meztelen lelkét Istennek kell ajánlania: akkor fölszáll és új életet kap.

Ma azonban a nagy megújulás napja van. Mély alvás hull a szellemi lényekre, az angyalokra, a szent nevekre és az írás jeleire. Ez a végítélet értelme, amelyben a szellem megújul. Ezért ma az ember legyen semmivé a mély alvásban, és Isten megújító keze meg fogja érinteni.”

Ezek után felemelte a kürtöt az ajkaihoz.

A pusztulás napján [225. old.]

Rabbi Pinkászt megkérdezték. „Miért kell, hogy a hagyomány szerint a Messiás a szentély pusztulása évfordulóján szülessék?” Így válaszolt: „A gabona, amit a földbe vetettek, szét kell essék, hogy új kalász sarjadjon. Az erő nem támadhat föl, ha nem tér a nagy rejtettségbe. Alakot levetni, alakot öltetni: a tiszta semmi pillanata. A felejtés csészéjében nő az emlékezet ereje. A megváltó erejéről van szó: a pusztulás napján az erő a földön fekszik és nő. Azért ülünk ezen a napon a földön, ezért megyünk ezen a napon a sírokhoz, ezért fog ezen a napon a Messiás születni.”

Ő a te zsoltárod [227. old.]

Rabbi Pinkász az írás szavához: „Ő a te zsoldárod és a te Istened” – ezeket mondta: Ő a te zsoldárod, és ő, ugyanő a te Istened. Az ima, amit az ember imádkozik, az ima maga az istenség. Nem úgy van, mint amikor társadtól kérsz valamit: más ő, más a te szavad. Nem így az imában, amely a lényeket egyesíti. Aki imádkozik és úgy véli, az ima valami más, mint Isten, olyan, mint a kérelmező, akinek a király a kért dolgot átadatja. Aki tudja, hogy az ima maga az istenség, a királyfihoz hasonlít, aki apja kincseiből elveszi, amit kíván.”

Kettesben énekelni [229. old.]

Rabbi Pinkász így szólt: „Ha egy ember énekel és nem képes hangjával felszárnyalni és egy másik társul hozzá és felemeli hangját, akkor ő is képes rá. Ez a titka a szellem ragaszkodásának a szellemhez.

Az életre keltés [229. old.]

Rabbi Pinkászt megkérdezték: „Miért van, hogy aki egy társát 12 hónapnál nagyobb idő után látja viszont, az áldást mondja: 'Aki a halottakat életre kelti'?”

Így felelt: „Minden embernek van az égben egy világossága. Ha két ember találkozik, a világosságok társulnak és egy új világosság lesz belőlük. Ezt nemzésnek nevezik, és a világosság egy angyal. Ez az angyal azonban csak 12 hónapig marad életben, ha csak a két ember nem találkozik újra a Földön. Ha azonban csak 12 hónap után találkoznak, életre kelthetik az angyalt egy időre. Ezért mondják az áldást.”

Az ima érvénye [228. old.]

Rabbi Pinkász így szólt: „Az ima, amit nem Izrael nevében mondanak, nem ima.”

A különbség [230. old.]

Rabbi Rafael megkérdezte tanítóját: „Miért nem hasonlít egy emberarc sem a másikra?”

Rabbi Pinkász így válaszolt: „Mert minden ember isten képében teremtődött. Minden ember más képről szívja az isteni életerőt és mindannyian együtt teszik ki az embert. Ezért különbözők az arcaik.”

[Mehr lieben] [234] – [részlet]

R[abbi] Pinkász így szólt: „A gonoszokért is imádkoznunk kell, akik a világ népei közt vannak, őket is szeretnünk kell. Amíg nem így imádkozunk, amíg nem így szeretünk, nem jön el a Messiás.”

A gonosz hajlam [237. old.]

R[abbi] Pinkász egy ízben belépett az iskolába, és látta, hogy az élénk beszélgetésben lévő tanítványai összerezzennek a beléptekor. Megkérdezte: „Miről beszéltek?” „Rabbi – mondták –, a félelemtől beszélünk, hogy a gonosz hajlam üldözni fog bennünket,” „Legyetek nyugodtak – válaszolt –, oly nagyon nem értetek még, hogy üldözőbe vegyen, először most ti futtok utána.”

A nyelv és a nyelvek [239. old.]

Rabbi Pinkászt megkérdezték: „Miképpen értendő, hogy az embereknek a torony építése előtt egyetlen nyelvük volt, és aztán amikor Isten megzavarta őket, minden embercsoport saját nyelvet kapott? Hogy lehet, hogy minden nép hirtelen a közös nyelv helyett saját nyelven beszél, és megéri egyik a másikat?”

R[abbi] P[inkász] így magyarázta:

„A torony építése előtt minden nép a közös szent nyelven beszélt, ezen kívül megvolt mindegyiknek a saját nyelve. Ezért mondja: 'Minden országnak egy nyelve volt' (a szent nyelv), 'és némely beszédajtája', ezek a hozzájövő külön népnelvek. Ezen értették meg magukat az emberek egymás között egy népen belül, a szent nyelven értették meg egymást a különböző népek. Isten, amikor megbüntette őket, elvette tőlük a szent nyelvet.”

Az alázat nem parancsolat [251. old.]

A zlochowi Maggidtől megkérdezték: „Minden parancsolat ott van az írásban. Az alázatot azonban, amely az összes erénnyel felér, nem parancsolja meg. Csak Mózesről áll, hogy alázatosabb volt minden embernél. Mit jelent ez az elhallgatás?”

A rabbi így válaszolt: „Ha valaki alázatot gyakorolna, hogy egy parancsolatot teljesítsen, sosem jutna az igazi alázathoz. Hogy az alázat parancsolat, ez a sátán sugalmazása. Az felfuvalkodottá teszi az ember szívét: hogy tanult és igaz és istenfélő és minden jótettnek mestere és méltó volna a nép fölé emelkedni, ha ez nem volna gőg és a jámborság ellen való, hiszen parancsolat, hogy alázatot gyakoroljunk és elvegyüljünk az emberekkel; és az ember teljesíti a vélt parancsot és még ezzel is táplálja a gőgjét.”

*Szaporodjatok és sokasodjatok*⁵ [254. old.]

Rabbi Michal a két igét így magyarázta: „A Misna ezt mondja: 'Aki számaron lovagol, szálljon le és imádkozzék'. Ez így értendő: 'Aki az állatot magában uralja, eltekinthet annak elnyomásától, minthogy örök imában élve, minden tevékenységével Istennek odaadva és szentelve magát szabad a testtől.' Így az ember a világban testi dolgokat tehet, a nemzés aktusát végrehajthatja, és kívülről nézve az állat mozdulatait teheti, belül feloldott angyal; mert amit tesz, Istennek odaadva és szentelve teszi. Ezt érti az írás: 'Szaporodjatok, de ne úgy, mint az állatok, hanem sokasodjatok'; legyetek többek az állatnál, ne hajolva járjatok, mint azok, hanem felegyenesedve, és tapadjatok Istenhez, ahogy az ág a gyökérhez, és nemzéseknek neki szenteljétek. Ez Isten akarata: nem csak azt akarja, hogy szaporodjunk, hanem hogy sokasodjunk.”

A haszidok (Góg és Magóg⁶-ból)

⁵ Michal rabbi itt következő magyarázata a *Die Erzählungen der Chassidim* (Manesse Verlag Zürich, 2010) 253-254. oldalán olvasható *Mehret euch! [Sokasodjatok!]* című történet egy részlete. Ha valaki utána szeretne keresni a teljes szövegnek, megtalálja Ráczy Péter fordításában a *Haszid történetek* I-II. (Atlantisz Könyvkiadó, Budapest 1995) I. kötet 240-241. oldalán.

⁶ Magyarul: Martin Buber: *Góg és Magóg. Haszid krónika* (Bábel Kiadó, 1999)

Amikor a Baal-schem-tow először tanított haszidokat, a gonosz hajlam nagyon elkeseredett, mert félnie kellett, a haszidok szentségük lángjával minden rosszat kiégetnek a világból. Aztán talált egy kiutat. Ahol egy faluban néhány haszid volt, odament és így szólt: 'Amit tesztek, nagyon szép. De mit tehet két vagy három ember? Legalább egy imaközösség szükséges, legalább tíz ember.' És így néhány saját emberét közéjük keverte. Később nem volt pénzük imahelyiségre, az írás tekercsére és így tovább. Ekkor még egy gazdag embert is hozott közéjük az övéi közül, hogy az fizesse a költségeket. Amikor ennyire volt, azt mondta magában: most már nem kell félnem semmitől; a továbbiakról gondoskodnak az embereim.

Két világ [841. old.]

Rabbi Chanoch szólt: „A föld népei is azt hiszik, két világ van; 'abban a világban' – mondják. A különbség ebben van: úgy vélik, a két világ elválik egymástól és el van vágva egymástól, Izrael pedig azt vallja, hogy a két világ alapjában egy és hogy eggyé kell lenniök.”

Az embereknek [840. old.]

Amikor rabbi Chanoch a zsoltárok versét mondta: „Az egek Isten egei, a földet az embereknek adta” – megállt, és ezt mondta: „Az egek Isten egei, már égi természetűek, és a földet az embereknek adta, hogy égi természetűt csináljanak belőle.”

Látás és hallás [840. old.]

Rabbi Chanochot megkérdezték: „Írva áll: 'Eljövök hozzád a felhők sűrűjében, hogy a nép hallja, amikor veled beszélek.' 'Hogyan segíti a hallást, hogy sűrű felhőben jön?’

R[abbi] Ch[anoch] így magyarázta: „A látás érzékszerve gyengíti a hallóérzékét. A sűrű felhő beárnyékolja a látóérzékét, így minden hallás.”

Az igazi száműzetés [838. old.]

Rabbi Chanoch szólt: „Izrael igazi száműzetése Egyiptomban az volt, hogy megtanulta elviselni.”

A motívum [827. old.]

Ger rabbiját megkérdezték: 'Mit jelent, hogy Isten megkérdezi Káint, miért csüggeszti le fejét? Hogyne csüggesztené, mikor Isten nem fogadta el áldozatát?’

„Isten ezt kérdezi: miért csüggeszted fejed? Azért, mert áldozatodat nem fogadtam el, vagy azért, mert a testvéredét elfogadtam?’”

Bűn és büntudat [476. old.]

Egy haszid felpanaszolta a lublini rabbinak, hogy gonosz vágyak gyötrik, és hogy ezért a büntudat komorságába esett. A rabbi így szólt: „Óvakodj mindenekelőtt a büntudattól, mert az rosszabb és rontóbb a bűnnél. A gonosz szellem célkitűzése, ha vágyakat kelt az emberben, nem az, hogy őt bűnbe ejtse, hanem hogy a bűnön keresztül a bűnösség tudatába kergesse.”